

в. „Нова Струя“

Излиза всѣка

Сѣбота.

годишенъ абонаментъ 4 л.,

полугодишенъ 2 лева,

Единъ брой 10 ст.

НОВА СТРУЯ

ВѢСТНИКЪ ЗА ПОЛИТИКА И ОБЩЕСТВЕНЕ

Всичко, що се отнася до вѣстника, се испраца на адресъ: Редакция на в. „Нова Струя“ въ гр. Плѣвентъ.

За обявления се плаща по 10 ст. на дума на първата страница и по 5 стот. на четвъртата. Приставски публикации при особно споразумѣние.

ОБРАЗЦОВО НАР. ЧИТЕЛИЩЕ
Г. ДИМИТРОВ-ПЛѢВЕНТЪ

Умоляваме редакциитѣ да ни изпращатъ своитѣ издания въ замѣна.

Д-ръ Н. Бояджиевъ

зѣбентъ лѣкаръ

ОТЪ ПАРИЖКИЯ ВИШИ ЖЪВОЛЪКАРСКИ ИНСТИТУТЪ

Честъ има да увѣдоми интересующитѣ се, че е пристигналъ въ гр. Плѣвентъ, където ще остане за кратко време.

Лѣкува, пломбира и позлатява болнитѣ и разеденитѣ зѣби. Поставя разни видове искусствени зѣби и специално златни и порцеланови зѣби върху коренитѣ на зѣбитѣ безъ изваждане на коренитѣ.

Приема ежедневно въ къщата на Гого Ив. Вацовъ срѣщу църквата „Св. Николай“.

1—2

ОБЯВЛЕНИЕ

Извѣствамъ на приятели и познаници че отъ 1-ий Юний т. г. подъ фирма Н. Яневъ С-е Гайтанжиевъ отворихъ на главната улица близо до читалището.

„Бирария и Кафене Търговско“

гдѣто посетителитѣ ще намѣрятъ винаги прѣсна Търновска бира, чай, кафе, чистъ грѣцки конякъ — «кампа», старо червено стринско вино и мастика първо качество.

Прислуга чиста и бърза цѣни най-умѣрени.

Съ почитание:

Д. Гайтанжиевъ

в. «България» и правителството.

Отъ четири броя насамъ в. «България» се е запретналъ да оправдава и защитава правителството, а въ частностъ и Прогресивно-Либералната Партия.

Самия този фактъ доказва, че има нѣщо нехармонично между сегашнитѣ дѣйствия на правителството и битността му въ оппозиция, но то показва нѣщо повече: или дѣйствиата на днешното правителство не отговарятъ, или пъкъ не удовлетворяватъ народнитѣ нужди. Въ единия и въ другия случай правителството, а въ лицето на народа, коалиционитѣ партии сж отговорни за всичко това, което е вършило, върши и мисли да прави самото правителство.

Много интересна е теорията на в. «България» за коалиционитѣ правителства. Споредъ него двѣтѣ партии, съставляващи настоящето правителство, сж свили своитѣ програми, за да си не бъркатъ една на друга, прѣкратили сж своя животъ, като самостоятелни партии и сега, тѣ подържатъ едно правителство, което не е ангажирано съ нищо въ програмата на Прогресивната и Демократическата партии, освѣнъ въ «принципиалнитѣ положения, които стоятъ въ основата на партийнитѣ програми».

Ако да бѣха ясни за българския гражданинъ тѣзи «принципиални положения», той щеше много добръ да прѣцѣни дѣйствиата на правителството; но тъй като тѣзи принципиални положения се не намиратъ никждѣ, освѣнъ, може би, въ умътъ на автора на въпроснитѣ статии, то българския гражданинъ не може по-тѣхъ да сѣди нищо, а сѣди по-своитѣ нужди, програми и агитационитѣ проповѣди на двѣтѣ партии и сегашнитѣ дѣйствия на правителството. Ако сегашното коалиционно правителство се е отказала отъ свои-

тѣ партийни програми, то това доказва двѣ нѣща: или че тѣхнитѣ програми сж били прѣждевремни и не отговарятъ на днешнитѣ условия, или пъкъ че тѣ сж били само едни политически кърфинеци. Въ първия случай показва се тѣхната неспособностъ за схващане условията, при които тѣ дѣйствуватъ и трѣбва да дѣйствуватъ; въ втория — новъ способъ за политическо шарлатанство. Ние нѣма да обвиняваме настоящето правителство и респективнитѣ партии нито въ едното, нито въ другото, само, че това сж логическитѣ изводи отъ статиитѣ на «България».

При това ний искаме да обърнемъ внимание на причинитѣ, които сж заставили днешното правителство и неговитѣ съпартизани да се отрѣчатъ тъй тържествено въ момента, когато трѣбва да изпълнатъ своитѣ програмни трѣбвания, отъ своитѣ партийни програми. Прѣди всичко трѣбва да забѣлжимъ, че една партия, която се базира на днешнитѣ политико-економически условия, трѣбва да знае, че тя въ всѣки моментъ може да доде на властъ и съгласно съ това да нагласи, ако не своята програма, то поне най-близкитѣ точки отъ нея и единъ пътъ на властъ, неи не остава нищо друго, освѣнъ изпълнението на тѣзи точки. За една партия отъ подобенъ родъ, единъ пътъ на властъ, не сж важни «общитѣ начала», както това твърди в. «България», защото тѣзи общи начала въ дадения моментъ сж отчуждени отъ истината, а трѣбванията, които е прѣдставлявала по-рано и сега трѣбва да приложи въ живота.

Ако една партия милѣ повече за своитѣ принципи и програмни трѣбвания, отколкото за властта, ако и нейното дѣйствие се парализира отъ коалицията и съ друга партия въ управлението, то нейното достойнство и нейната честъ изискватъ: или да скѣса тази коалиция, която ъж бута къмъ пропастъ, или пъкъ да я хармонизира тъй, щото и двѣтѣ партии да запазятъ своята партийна пълнота.

Но, днешното правителство не направи това, нито пъкъ неговитѣ съпартизани го принудиха да направи това. То още отъ начало се постави на такава почва, щото свърза ржцѣтѣ на всичкитѣ свои по-напрѣднечиви съпартизани: вмѣсто да направи тъй, щото посрѣдствомъ своитѣ партийни програми да принуди другитѣ парламентарни групи да го подържатъ, то направи обратното: чрезъ изоставянето на своитѣ програмни искания, то взе поддржката на другитѣ партии, като игнорира по-много въпроси своитѣ партийни поддржатели; вмѣсто да застане твърдо на своята позиция, като правителство произлѣжащо отъ партии съ програмни искания, и отъ този критически моментъ, който прѣживяваме сега, да се възползува, като парализира дѣйствиата на оппозицията: днешното правителство дава храна на оппозицията и зобъ на реформаторитѣ отъ възнъ, а вътрѣ, въ Народното Собрание, повече се опира на оппозиционитѣ елементи, отколкото на своитѣ съпартизани.

При една такава фалшива почва, на която стои правителството, естествено е, че то не може да изпълни нищо отъ своитѣ партийни програми, нито пъкъ неговитѣ съпартизани ще можатъ го застави да направи това.

Всѣко правителство е плашило своитѣ съпартизани съ оставка, всѣко правителство е свързало своитѣ ржцѣ и е замазвало очитѣ на българския гражданинъ съ спасяването на Отечеството: Стамбулова го спасяваше политически, Стоилова отъ Стамбуловъ, Радославовъ отъ Стоилова и най-сетнѣ днешното правителство отъ всички прѣдшествующи.

Правителството се гордѣе, че е дало свобода на българския гражданинъ. Добръ, ако

вий сте истински демократи и прогресисти, ако вий искате да възтържествува народния суверинитетъ — което е първия пунктъ отъ вашата програма — не дѣйте свързва тази свобода съ вашето министерствование, не дѣйте отождествява народния суверинитетъ съ вашитѣ личности, не дѣйте кара народа да мисли, че само догдѣто вий сте на властъ, той ще се ползува отъ тази свобода и щомъ паднете, тя ще загине заедно съ васъ. Дайте му реални гаранции, при които той дѣйствително ще знае, че каквото и министерство да дойде, ако ще и реформаторско, пакъ неговата свобода ще бѣде гарантирана. Не сте ли вий, които най-много викахте противъ всичко това; не сте ли вий, които най-високо твърдѣхте, че само при гарантиране народната свобода, народния суверинитетъ ще възтържествува? Какво направихте за възтържествуването на този суверинитетъ? Нищо, абсолютно нищо, само едно ничтожно измѣнение въ избирателния законъ.

Не бѣхте ли Вий, които най-много викахте противъ високитѣ заплати, голѣмото число на войската и военния бюджетъ, а сега тѣмнитѣ увеличението му съ 1½ м. л. и 3 м. л. добаваченъ кредитъ?

Вий викахте и писахте противъ Воената Гимназия, а поведохте походъ противъ народното образувание и създадохте различни такъси въ гимназиитѣ и трикласнитѣ училища;

Вий викахте, че познавате народнитѣ нужди, а въ всичкитѣ ваши земеделчески и промишлени съвѣти доказахте, че не познавате нищо, освѣнъ властта;

Вий проповѣдахте намаление на данъцитѣ, а увеличихте поземления съ 1½ м. л. и карате бѣдния български селянинъ да оре съ единъ волъ;

И най-сетнѣ вий сами захванахте да се плашите отъ своитѣ оппозиционни проповѣди.

Ако да бѣхте г. г. демократи и прогресисти малко по-скромни въ вашитѣ искакания, а по-смѣли въ вашитѣ дѣйствия, никой не щеше ви обвинява; а сега съ пълно право можемъ вий каза думитѣ на стария грѣкъ: «Ти, Зевсе, се сърдишь, слѣдователно, ти грѣшишь»

Юр. Юрдановъ.

Невъзможенъ съюзъ.

Никой царъ не е обичалъ до сега своитѣ поданици и никой народъ до сега не е обичалъ своитѣ господари. Когато царетѣ сж се намирали прѣдъ нѣкоя опасностъ, която би могла да имъ отнѣме короната и главата, тогава и само тогава тѣ сж показвали признаци отъ симпатии къмъ подчиненитѣ роби за да имъ отплатятъ отпослѣ съ черна неблагодарностъ. Когато народитѣ, опоявани отъ успѣха на нѣкои ефимерни идеи, сж си позволявали да мислятъ, че царетѣ сж автори на блѣскави събития, тогава тѣ винаги сж свършвали своята радостъ въ нѣкой новъ хомотъ, за да изкупятъ лѣковѣрието си съ клетви и злочестини. Народъ и монархия сж двѣ несъвнѣстими нѣща.

Между тѣхъ не може да има хармония, както не може да има съгласие между вълкътъ и агнето, както не могатъ да се погледятъ палачътъ и жертвата.

Монархътъ е олицетворителъ на най-мрачните понятия — деспотизма, безчеловѣчието, духовния гнетъ и на най-изтънчения егоизмъ. Истинския монархъ не може да живѣе безъ кръвта на поданицитѣ, не може да заспи безъ тъмнината на религията, не може да се развесели безъ дрънканието на оковитѣ. Неговитѣ разлюдани нерви се успокояватъ само

когато 20 души редактори мржът от охтика въ затворитъ въ честь на особата му, когато двѣстѣ семейства погиватъ ежедневно отъ гладъ за да наситятъ неговата лакомия и когато десетъ души обществени дѣатели се люлѣятъ на вѣжето, защото сж оспорили божественото му право да е безгрѣшенъ идолъ. Монархитъ е лошъ даже и когато е роденъ като добъръ човѣкъ, защото не е личността, която създава монархията и защото въ самитѣ основи на монархията се коренятъ източниците на народнитѣ страдания: насилието и робуването. Най-добрата човѣшка природа се извратява при тоя неестественъ порядѣкъ въ дворцитѣ, гдѣто разкошътъ, излишествата, лицемерieto, лѣскателството и аристократическата лѣнност се повтарятъ послѣдователно за да отклонятъ човѣка отъ упорний трудъ къмъ самоусъвършенствуване.

Животътъ на всички народи е доказалъ, че никога щастieto имъ не е изхождало отъ разумнитѣ мѣрки на царетѣ; и че въ повечето пѣти, щомъ е необходимо да се търси юридическия отговорникъ за пропадане на една политическа организация, ний трѣбва да обърнемъ очитѣ си къмъ палатитѣ.

За насъ българитѣ, тѣзи истини сж неопорими: ний можемъ да прѣровимъ цѣлата история на старата българска държава и да намѣримъ на всѣка страница потвърждение отъ безумното игнориране отъ страна на върховната властъ нуждитѣ на работицата маса и примѣри отъ най-безконтролно разсипване националнитѣ богатства по дѣтински капризъ, отъ амбиция за воени успѣхи и по любовници, докарани отъ Византия;

И за това никога не е имало съгласие между роби и господари.

Вѣчната умраза между народитѣ и тѣхнитѣ царе ний виждаме наврѣдъ, гдѣто кипи борбата между самодържавието и демокрацията; ний я съглеждаме въ ненаситното чувство за отмъщение у маситѣ прѣзъ периода на социалнитѣ катоклизми; ний я виждаме въ варварското изтрѣбване на всичко мисляще и свободолобно и въ нотоцитѣ народна кръвъ, пролѣна отъ царетѣ за да умиятъ позора на своето управление.

Тая умраза и тия отрицающа една друга противоположности сж толкова далечъ една отъ друга, щото тѣхния искренъ съюзъ е невъзможенъ да се осъществи нѣкога. Или монархията трѣба да царува или демокрацията трѣба сама да се распорѣжда.

И това е твърдѣ естествено.

Царетѣ и тѣхнитѣ ласкатели никога не сж обичали демокрацията като практическа реформаторска дѣятелностъ. До като тя се намира въ целенитѣ на теоритическитѣ съображения, тѣ се интересуватъ за нея и често пѣти, за да минатъ като хора на вѣкътъ, кокетничжтъ въ думитѣ си съ великитѣ мисли на нейнитѣ основатели. Но мине ли тая демокрация отъ състоянието на концепция въ състоянието на жива дѣйствителностъ, божитѣ помазаници, като неприкосновени, не считатъ за потрѣбно да турятъ въ хармония своитѣ привидни убѣждения съ тѣхното реално въплотение. Тѣ съ лицемерието на обикновени па-

латни обитатели измислюватъ нѣкой дѣтински претексти и отхвърлятъ своитѣ симпатии за да истеглятъ мечътъ на тиранията срѣщу победоносния вървежъ на народната властъ. И когато вий съгледате нѣкакъвъ мълчаливъ съюзъ между монархията и прѣдставителитѣ на демокрацията, вий никога не дѣйте мисли, че тоя съюзъ е запечатанъ съ взаимни отстъпки на двѣтѣ страни: защото монархитъ никога не може да отстъпи отъ традиционитѣ претенции на своитѣ прадѣди — абсолютното самодържавие, защото той всѣкога е достатъчно хитъръ да наруши всички обѣщания и най-сетитѣ, защото демокрацията, даже и въ лицето на най-отборанитѣ си вождове, е всѣкога наивна както е наивенъ и самия народъ. Слѣдов. когато намѣрите подобенъ съюзъ, вий сте длѣжни да повѣрвате, че той е станалъ само съ отстъпки отъ страна на демокрацията; че послѣдната е отхвърлила отъ исканията си онова, що обикновено сърди царетѣ — народния суверинитетъ; че слѣдов. тоя съюзъ е станалъ съ унижението на демокрацията до положението на обикновена палатна гвардия.

Читателю, отнедай се днесъ наоколо и виждъ не намиратъ ли и въ България доказателства за справедливостта на тия размисления?

Д.

Какво говорятъ цифритѣ.

При защищаване ограничителнитѣ мѣрки срѣщу срѣдното образование у насъ, българскитѣ министри на Народното Просвѣщение винаги сж се опирали до сега на чл. 78 отъ конституцията. Този членъ гласи, че основното образование въ княжеството е безплатно и задължително за всички поданици. Въ конституцията нѣма нищо казано за срѣднитѣ училища; обаче защитниците на извѣстнитѣ вече ограничения се силятъ да докажатъ, че принципа на задължителното учение е прокаранъ въ конституцията само за първоначалното образование и че слѣдов. грижитѣ на държавата за неговото реализиране трѣбва да се отнесатъ само къмъ основнитѣ училища.

Отъ подобенъ родъ защита могатъ да се направятъ слѣдующитѣ заключения, именно: или че авторитѣ на ограничителнитѣ мѣрки отхвърлятъ всѣка зависимостъ въ успѣха на общото образование отъ състоянието на срѣднитѣ училища, или пъкъ че принципа на задължителното учение е достатъчно прокаранъ въ живота, за да нѣмаме нужда отъ помощта на срѣднитѣ училища за приготовление персоналъ на основнитѣ. Първия изводъ нѣма да усвояваме за честта на българската държава и на нейнитѣ дѣатели. Приемаме за минутка втория, именно че ограничителнитѣ мѣрки срѣщу срѣднитѣ училища могатъ да се диктуватъ прѣзъ даденъ моментъ отъ задоволенитѣ вече нужди на основнитѣ училища.

Обаче, ако си позволимъ туй твърдение, ний трѣбва да докажемъ прѣди всичко, че нашитѣ основнитѣ училища се намиратъ на недосегаема висота и че тѣ сж вече достатъчни за да погълнатъ всичката оная маса дѣца,

които, съгласно конституцията, трѣба обязательно да посѣщаватъ училищата.

И тѣй, вѣрно ли е, че има една достатъчна наличностъ отъ грижи за първоначалното задължително учение за да се оправдае чрѣзъ тѣхъ занемарванието на срѣднитѣ училища?

По този въпросъ нека оставимъ да говорятъ цифритѣ, които единъ приятелъ отъ Бюро на Статистиката, ни изпрати тия дни.

На задължително учение сж подлежали: прѣзъ учебната 1894/95 год. . . 561,459 дѣца
" " 1895/96 год. . . 609,593 "
" " 1896/97 год. . . 593,468 "
" " 1897/98 год. . . 618,669 "
" " 1898/99 год. . . 598,314 "

Прѣзъ сжитѣ години сж били записани, както слѣдва:

прѣзъ учебната 1894/95 год. . . 347,900 дѣца
" " 1895/96 год. . . 347,605 "
" " 1896/97 год. . . 346,515 "
" " 1897/98 год. . . 348,718 "
" " 1898/99 год. . . 345,887 "

Обаче, всички записани дѣца не сж доизкарвали учебната година, тѣй като мнозина по причина на бѣдностъ, немарливостъ на родителитѣ и др. сж били принудени да напуснатъ въ началото или срѣдата на учебната година.

Доизкарвали сж учебната година: прѣзъ учебната 1894/95 год. . . 269,107 дѣца
" " 1895/96 год. . . 210,541 "
" " 1896/97 год. . . 213,357 "
" " 1897/98 год. . . 211,966 "
" " 1898/99 год. . . 223,940 "

Отъ тия цифри излиза, че срѣдно всѣка година за периодътъ отъ 94—99 год. сж подлежали на задължително учение около *шестъ стотинъ хиляди* дѣца, отъ които постѣпатъ въ основнитѣ училища около *триста четиридесетъ и шестъ хиляди*, а доизкарватъ своето задължително учение срѣдно *деветъ двадесетъ хиляди* дѣца. Тѣй като за ученици, подложени на систематическо обучение, се смѣтатъ не тия, които сж записани въ началото на учебната година, а тия, които сж я доизкарвали, държали изпитъ и получили свидѣтелства, то при горнята статистика трѣба да считаме, че на задължително учение сж били подложени крѣгло 220 хиляди дѣца годишно. Оставатъ слѣдов. около 380,000 хиляди дѣца, които ежегодно сж стоели вънъ отъ училището. Като спаднемъ отъ тая сума 30 хиляди умрѣли прѣзъ цѣлия петъ годишенъ периодъ, излиза, че конституционата задължителностъ на първоначалното образование не е била приложена за 350 хиляди дѣца, (58%). Какво значение за бѣдащитѣ политически наредби ще иматъ явленията, графирани съ горнитѣ цифри, — ний ще разгледаме въ другъ брой.

Сега нека ни е позволено да видимъ какво слѣдствие за срѣднитѣ училища би имало пълното прилагане на чл. 78. Числото на прѣподавателитѣ въ основнитѣ училища прѣзъ периода отъ 1894 до 1899 се е движило между 8329 и 7855, слѣдоват. прѣзъ тоя периодъ сж учителствували срѣдно 8000 учители и учителки на годината при 220,000 ученика. Ако всички 600 хиляди биха постѣпили въ училищата числото на учителитѣ трѣбаше да бѣде 8000.600,000 или около 22000 души.

220,000

Но ако приемемъ, че единъ учителъ може да

Случайни мисли.

(Посвещава се на училищнитѣ неприятели).

Историята ни казва, че още въ най-старитѣ държави, тамъ, кждѣто народитѣ сж стояли на по-висока степенъ въ умствено отношение, тѣ сж имали единъ по-добъръ и по-траенъ държавенъ строй. Такива народи, дѣйствително сж живѣли единъ исторически животъ. Напротивъ, въ варварскитѣ държави, кждѣто макаръ природнитѣ богатства и да сж способствували за развитието на една по-висока култура, за урежданieto единъ по-добъръ държавенъ строй, виждаме, че щомъ тѣ сж стояли въ своето дивашко състояние, щомъ умственото развитие е било чуждо за тѣхъ, такива държави не сж могли да иматъ единъ траенъ политически строй, а въ скоро врѣме сж се разкапвали, и съ своито съществуване само злини сж принесли на човѣчеството. А народитѣ, които сж стояли на по-висока степенъ въ умствено отношение, макаръ по силата на политическитѣ обстоятелства да сж били покорени отъ други, за дълго врѣме покорителитѣ не сж могли да ги асимилиратъ, понеже тѣ сж били по-здраво духовно обединени.

Руссо, прѣдвѣстителъ на великата франска революция, когато поляцитѣ сж се обърнали къмъ него за съвѣтъ—какъ ще могатъ да си запазятъ самостоятелността, той имъ е посочилъ на единичното срѣдство — *образованието*. Философа Платенъ е казалъ:

«измѣнимъ ли системата на обучението, измѣняваме държавния строй», а педагога Песталоци се провиква: «Никой политически строй не може да бѣже траенъ, ако умствено развитие на масата е въ низка степенъ». Тукъ Песталоци е разбиралъ единъ принципъ, човѣшкитѣ Песталоци, който не се крѣпи на силата, като сж деспотическитѣ режими.

Голѣмото значение на умствения уровень на масата сж го съзнавали даже онѣзи велики, за воената история, пѣлководци, които сж твърдѣли, че «на прѣдъка на народитѣ лежи върху плещитѣ на армитѣ», (Напалионъ I). Този сжщия Напалионъ въ държавния съвѣтъ единъ пѣтъ е казалъ: «Главната ми цѣль при урежданieto на прѣподаванието е било да се създаде едно срѣдство за ръководение *политическитѣ* убѣждения» И дѣйствително, училищнитѣ правилници въ негово врѣме сж вземени отъ манастирския и казармения животъ. Попското владичество, което съ своитѣ дѣла е оставило най-отвратителния позоръ въ историята, се е крѣпило съ Езуетскитѣ училища, кждѣто главитѣ на младитѣ сж били сковаани о папскитѣ езуетски догми. Науката не е могла да се допусне да стане достойнство на «благочестивитѣ християни». Лжчитѣ на свѣтлината — науката, сж наричали «*дѣволска работа*».

Да вземемъ прѣдъ видъ най-сетитѣ послѣднитѣ политически сътрѣсення въ Франция—процеса Драйфусъ-Зола, когато се направи опитъ да се погрѣбе

республиката. Авторитѣ на тая афера бѣха генералитѣ, излѣзли отъ попскитѣ училища — остатѣти отъ Езуетчината. Веднага слѣдъ това, ние важдаме републиканското правителство да се загрижва за устройството на училищата. Парижкия граиски съвѣтъ отпуща сумата 69 милиона лева за основнитѣ Парижки училища!?

Но да оставимъ тия факти изъ чуждитѣ истории. Нека се спрѣмъ на нашата история, ний тамъ ще намѣримъ факти за да подкрѣдимъ думитѣ на великитѣ педагози.

Старото Българско царство често е подпадало подъ Византия, благодарение на обстоятелството, че България винаги е била духовно подчинена на Византия — Византийската култура се е възприемала отъ България.

Слѣдъ френската революция, революционитѣ начала обзеха цѣла Европа. Въ България си пробиха пѣтъ тѣзи начала по-късно, защото тя не е граничела съ нѣкоя просвѣтена държава. Първиятъ викъ за събуждение се е чулъ отъ Отецъ Паисъ съ неговата история. Той е *развѣдчилъ ума* на българина и е турилъ началото на борбата за освободението ни. Отначало, значи е трѣбвало да се направи еволюция въ главата на българина, та послѣ революция въ самата Туска империя. Водената борба по духовното ни събуждение е била борба политическа. Черковния въпросъ не е въпросъ чисто религиозенъ, а полити-

занимава безъ ущърбъ на работата си 40 дѣца, то горната цифра ще може да се намали до 15 хиляди. И тъй при наличностъ на 600,000 хиляди дѣца на възраст 7—10 години и при изпълнение на чл. 78 отъ Конституцията, въ България трѣбаше да имаме приблизително два пѣти по-вече основни учители отколкото ги имаме сега. Значи, точното прилагане на конституционната задължителностъ на първоначалното образование би имало за резултатъ увеличаване до значителенъ размѣръ числото на прѣподавателитѣ. Но тъй като за сега нѣмаме достатъчно свършили да заематъ новитѣ 7,000 мѣста, министерството ще бѣде принудено да усили бюджета на срѣднитѣ училища, за да могатъ послѣднитѣ въ най-кратко врѣме да приготвятъ потребното число кандидати съ закония образователенъ цензъ. Така щото, когато на нѣкой нашъ министъръ би хрумнало на ума да се заинтересува съ чл. 78 отъ Конституцията и да го приложи съ всичката му широта и абсолютностъ, на нашитѣ срѣдни училища ще имъ прѣдстои работа, която безъ да стѣснява стрѣмлението къмъ общо образование, ще съдѣйствува за възврѣщанieto имъ къмъ типътъ на истински народни заведения, безъ сѣнка отъ кастови привелегии за постъпване.

Тая необорима нужда отъ прѣподавателитѣ първоначалнитѣ училища ще прѣдизвика увеличаване броя на гимназиитѣ и педагогическитѣ училища или най-малко — уголѣмяване броя на паралелкитѣ въ тѣхъ. Освѣнтъ туй слѣдствие за срѣднитѣ училища, указаната нужда ще накара да рухнатъ всички ограничителни мѣрки противъ гимназиалното и педагогическо образование, и даже нѣщо повече — ще прѣдизвика въвеждане на поощрителни мѣрки за по-скорошното набавение персонала отъ 7,000 души. Закона за такситѣ ще се изпари моментално, щомъ въ основнитѣ училища навлѣзятъ, ако не 350,000 хиляди дѣца, то поне само 100 хиляди и освѣнтъ туй, държавата ще трѣба да се възврне къмъ старата система на стипендиитѣ и помощитѣ, къмъ облекчение воената повинностъ за учителитѣ и къмъ цѣль редъ други отстъпки, за да привлече повече младежи въ горния курсъ на срѣднитѣ учебни заведения. Държавата ще бѣде принудена да се позамисли тогасъ и за Висшето Училище и за несигурното положение на свършившитѣ въ него. Освѣнтъ това, когато нейнитѣ нужди отъ образовани прѣподаватели въ срѣднитѣ училища нарастатъ, положението на учителитѣ въ тѣхъ несъмнено ще бѣде по-консолидирано и тогасъ тѣзи безпричинни мѣстения и уволнения, и това тѣпкане на свободната човѣшка съвѣсть както се е практикувало до сега, не ще могатъ вече да подяждатъ вѣрата на учителя въ неговото високо призвание.

И тъй, Г-да конституционалисти, оправдава ли чл. 78 ограничителнитѣ мѣрки срѣщу срѣдното образование?

Що е социаленъ въпросъ и има ли таквъ у насъ.

III. Староврѣмена Гърция.

Въ отличие отъ Източнитѣ народи, староврѣ-

чески. Борбата се е подкачила отъ революционеритѣ «доскали», ратницитѣ на нашия политически развой, най-напрѣдъ въ училищата, които сж били политически гнѣзда — отъ тамъ проповѣдитѣ сж се прѣхвърляли и вънъ отъ училището. Съ своитѣ буйни революционни слова «даскалитѣ» сж почнали да разбиватъ Турската империя, като сж разбуждали спящия робъ да чуе и разбере, че и той е човѣкъ, че и той има право да живѣе.

Трѣбвало е прѣдварително духоветѣ да се подготвятъ чрѣзъ словото, за да се разрѣши политическия въпросъ. По това врѣме и партията на черковницитѣ е искала освобождението ни само чрѣзъ училищата, чрѣзъ легална борба, за което поста е казалъ: «Свободата не ще Екзархъ, иска Караджата». Даже и най-буйния нашъ герой революционеръ, великия Ботйовъ, който съ единъ замахъ е искалъ да сломи всички «земни тирани», по край револвера и камата, не е прѣнебрѣгвалъ и училищата. „Училището и само училищитѣ, повтаряме ние, ще подготви масата за социалния прѣломъ“ — (в. «Дума», брой 2.) Сжияя възгледъ срѣщаме да се прекарва и днесъ между нѣкои отъ македонскитѣ революционери: «Девиза на революционера въ неговата културна дѣйностъ трѣбва да бѣде: «Свѣтлина, по-вече свѣтлина!» (в. «Реформи», брой 18). Въ сжия брой продължава: «Идѣте при работящия македонски робъ, защото той най-лесно ще може да ви разбере, дайте му азбучния

на Гърция е била първата страна, която е играла голѣма роля съ своята цивилизация въ Стария свѣтъ. Пелопонезкия полуостровъ, отечеството на славнитѣ Единизъмъ, е благоприятствувалъ на грѣцкия народъ съ всичкитѣ му раздробления, да се развие и издигне на една културна степенъ, каквато не е могла да бѣде позната въ никоя отъ източнитѣ деспотически царства. Гърция е била първата страна, дѣто за пръвъ пѣтъ е била отгнѣнена натуралната повинностъ на народа, обрѣната била въ парична и даже била отреждана съобразно съ платежнитѣ сили на поданицитѣ. Религията, която е имала силно влияние върху битѣтъ на всички стари народи, въ Гърция за пръвъ пѣтъ е добила културенъ характеръ: елинитѣ не сж е плашилъ отъ боговетѣ, нито е трѣпералъ чрѣдъ тѣхъ; напротивъ той е живѣлъ съ тѣхъ, чувствувалъ ги е, величалъ ги е на всѣкъдѣ и съ тѣхъ е сподѣлялъ сждбата си. Боговетѣ караха елинитѣ не да се сграхува, а да се развива и не да мжлчи, а да мечтае. Тѣзи характерна степенъ на елинитѣ е изразена въ такава богата митология, каквато никой народъ не е ималъ.

Цивилизацията на Староврѣмена Гърция е била такава, щото днесъ Историчитѣ считатъ Елада за страна, която е приживѣла цѣлно историческо развитие. Въ Гърция за пръвъ пѣтъ сж се развили най-свършени държавни форми и най-добри политически идеи и системи. Развили сж се сжщо науката, пекуството и философията. Социалното състояние на народа сж е съвсемъ отличавало отъ това на Източнитѣ народи. Социалното неравенство, често е разклащало държавния строй и е прѣдизвиквало сждбоносни за цѣлий народъ сжбития.

Въ Стара Гърция, както и въ другитѣ народи, ако обрѣнемъ внимание върху социалното положение на народа, непременно ще се спрѣмъ върху различия, които го подраздѣлятъ на двѣ класи, единитѣ: господари, владетели на земя, на стада, съ голѣми наследствени и политически права; и другитѣ работници, занаятчии, селяни, робитѣ, които сж економически и политически зависими отъ господаритѣ. Съ културното развитие на Гърция, развивали се и класовитѣ интереси. Богатитѣ гледаха да иматъ повече земя, повече пари и повече робове. Положението на занаятчийтѣ или така наричания свободенъ народъ, бѣше тѣжко на всѣкъдѣ, защото тѣ бѣха длъжни да работатъ за нуждитѣ на държавата и обществото. Въ Спарта напр. мнозина селяни нѣмали никакъ земя и ходили да работятъ на нивитѣ на господаритѣ (първенитѣ) само за хлѣбъ и облѣкло. Въ Тесалия и въ Лакония, положението на крѣпоснитѣ селяни бѣше още по лошо. Мѣжду безимотнитѣ и крѣпоснитѣ селяни и господаритѣ, владѣлитѣ на голѣми богатства слабо сж е зараждало срѣдно съсловие, коего не е могло да се развие до степенъ да може да играе обществена роля. Това срѣдно съсловие сж е състоело отъ дърводѣлци, грѣнчари, такачи, ковачи, оржжейни майстори, дори и лѣкари, което ту е работило самостоятелно и на дрѣвно, ту сж е наемало.

Въ периода на Спартанската държава, имуществената класа господаритѣ, се издигна до степенъ аристокрация, а често отъ народа, — селяни и занаятчий, заедно съ робитѣ, изпаднаха до степенъ най-долна класа, която носи въ историята името Илоти. Тѣзи нещастна класа е била най-злѣ третирана отъ господаритѣ. Размѣра на богатството сж е съсредоточилъ въ малко рѣцѣ и това станѣ причина да се изостратъ класовитѣ отношения. Охолния животъ на богатитѣ е развивалъ въ тѣхъ особени аристократически чувства, промѣсени съ гордостъ, капризностъ и нахални отвращения отъ долната, работната и робската маса. Въ тази класа изпъкнаха особени понятия за сиромаситѣ и работницитѣ. Особено робитѣ и слугитѣ считаха за боклукъ, за фурда на човѣчеството. Тѣ сж родени да робуватъ на аристокрацията. Тѣя понятия за долната — работната класа сж намирали отъ послѣ мѣсто даже и въ философскитѣ възрѣнения на елинскитѣ мжже.

Умразата мѣжду бѣдната маса и аристокрацията е била тѣй голѣма, че бѣ разклатила основитѣ на грѣцкото могѣчество въ Спартинската държава. Сж щото положение заемаше и Атина. Вслѣдствие на това, имало страшни мѣждусобеци. Спартинскитѣ

букаръ, а послѣ революционната брошура, отворѣте му очите да види и той свѣтлината и той ще бѣде първия, който ще поиска револвера и камата, не да ви прѣдаде, а да се самопожертвува за свободата на отечеството си». (к. н.)

И тъй не може и споръ даже да става, че прѣдварително трѣбва да се просвѣти масата, за да може да възприеме каквата и да е идея отъ политически характеръ. Ние виждаме, че тракиецътъ и балканджията въ Турско врѣме, които сж били по-развити умствено, сж могли да възприематъ, а Край-Дунавския селянитѣ, шопѣтъ, които сж били тѣнали въ невѣжество и понятие не сж имали отъ борбата. Достатъчно е да си припомнимъ, какво поведение сж държали селянитѣ къмъ Ботевата чета.

Когато Мидхадъ-Паша дошелъ единъ пѣтъ въ Вратца, турцитѣ му се оплакали, че християнетѣ правили «високи черкови», та щѣли да имъ гледатъ харемитѣ. Просвѣтения папа имъ е казалъ слѣднитѣ знаменателни думи: «Недѣйте се сграхува отъ черковитѣ. Нѣка правятъ черкови, колкото си искатъ. Гледайте училища да не правятъ — отъ тѣхъ се страхувайте!» — Трѣба ли да казваме, чеи мнозина български «патриоти» отъ послѣденъ образецъ сж усвоили мислитѣ на турския реформаторъ за българскитѣ училища?

господарѣ прибѣгваха до най-строги показания на бунтуящитѣ се илоти и робитѣ, работницитѣ. Спартанската държава отслабваше, защото държавния и общественъ строй бѣ разклатенъ отъ социалното неравенство въ народа. Въ общественитѣ отношения царуваха голѣми неправди. Чувствуваше се нужда отъ една обществена сила, която да внесе нови уредби на общ. строй, да прѣмахне или намали условията, които причиняваха гибелнитѣ социални противорѣчия.

Враждата мѣжду бѣднитѣ и богатитѣ, която се продължавала съ стотини години и разяждаше основата на Спартинския държавенъ и общ. строй, е била вражда класова — първенци и работния народъ съ робитѣ. Най-добритѣ патриоти на Спарта мжчно сж можели да дадѣтъ едно разрѣшение на този въпросъ. А въпроса е билъ да се намали класовата умраза, която дълбоко ч била проникнала въ народа. Корена на този класовъ умразъ е билъ имущественото неравенство, несправедливото натрупване на богатствата въ малко рѣцѣ. Политическата властъ и всички общ. привелегии се намираше въ рѣцѣтъ на аристокрацията.

При таква социално политически условия се яви Ликургъ съ своитѣ закони, които създадоха въ резултатъ Спартанската хегемония. Ликургъ, като е схваналъ политическитѣ и общественно-економическитѣ условия на своята страна, е разбралъ, че едно законодателство ще бѣде ползбно за Спарта, само при това условие, ако се премахне имущественото неравенство, а слѣдователно причинитѣ за враждата мѣжду бѣднитѣ и богатитѣ. Ликургъ е билъ тази политико-обществена сила, която е дала на социалния въпросъ въ Спартанската държава разрѣшение съ въвеждане на равенството въ имуществата чрѣзъ законодателство. Работната земя е била раздѣлена между 9—10 хиляди семейства, съ запрѣщение да я продаватъ и разпокусватъ. Обаче отъ това законодателство не сж се ползували угнетенитѣ и непокорнитѣ туземци и чернитѣ робитѣ.

Подобно на Спарта и въ Атина господствующия класъ бѣха богатитѣ. И когато сж е намѣрвало властѣта въ рѣцѣтъ имъ, тѣ експлоатирали много народа (демоса) особено земледѣлцитѣ. Народътъ е засиромашивалъ отъ войнитѣ, отъ кораблената повинностъ, а най-много отъ лихварството. За да можелъ да си изплаща държавнитѣ даждия, които били доста тежки, а сжщо да издържи себе си, народа билъ принуденъ да заема пари съ тѣжки лихви и условия. Лихварството спомогнало на много кредитори да спечелатъ голѣми богатства; а длъжникъ, който не можелъ да се изплати, богатата му земаше земата, а и самъ длъжника му ставаше веченъ робъ. Този родъ експлоатация създаде голѣма сиромашия и обрѣна голѣма частъ отъ народа въ робове.

Бѣдността е била най-много чувствителна не въ завоеванитѣ робитѣ, нъ въ тази частъ отъ народа, която е изпадала въ робство поради дългове. Това социално зло сж е чувствувало и отъ по-развититѣ хора, учени философи. Появяването на Солонъ съ неговитѣ закони помогна много за укрѣпване на Атинянитѣ; особено подирѣ Саламинския бой. Солонъ обрѣцалъ особено внимание къмъ сиромаситѣ, угнетенитѣ и къмъ робитѣ за дългове. Той посвѣтилъ живота си на народа и особено работилъ за освобождение на робитѣ отъ дългове. Съ своитѣ закони, той най-напрѣдъ запрѣтилъ робството за дългове. Солонъ е считалъ за прѣстѣпление да се сѣди безъ работи. Провѣзгласилъ е за най-благородни занятия: земледѣлнето, търговията и занаятитѣ; цѣнитѣ много просвѣщенето и като свободоловие, него сж го считали като основателъ на демокрацията. Солонитѣ закони не премахнали социалнитѣ злини; нъ тѣ бѣха на времето си като единъ протестъ срѣщу социалнитѣ противорѣчия на тогавашния държавенъ и общественъ строй.

Въ Перикловата епоха, бѣднитѣ класи и народа изобщо сж проживѣли нѣкакъ по добрѣ, защото самиятъ Перикалъ не затѣгалъ толкозъ за страната на аристокрацията, колкото за демокрацията. Само въ Периклово врѣме е станало обичай да даватъ на бѣднитѣ освѣнтъ хлѣбъ, работа, нъ и пари да могатъ да посѣщаватъ театръ.

Староврѣмена Гърция е проживѣла най-разнообразни периоди чрѣзъ които сж е била развила една цивилизация, която е имала влияние отпослѣ върху цѣла Европа. Подъ каквито форми да е изпѣквалъ социаленъ въпросъ въ Гърция, както и да е билъ разрѣшаванъ, той не е можелъ добрѣ да засѣгне положението на онази маса, която е била лѣгнала въ основитѣ на социално-економическия строй на Старо-Грѣцкия свѣтъ и е била изворъ на богатствата и добруванията — робството.

П. Ненковъ.

ХРОНИКА.

Майсторски празникъ. Плѣв. Окр. Инспекция въ едно окръжно констатира, че мнозина селски учители сж оставали въ градоветѣ въ понидѣлникъ, а нѣкой и вторникъ за да правятъ споредъ характерното му изражение «майсторски празникъ». Мнозина отъ учителитѣ се съмняватъ въ вѣрността на това официално твърдението, понеже не имъ е извѣстно да сж вземани до сега нѣкакви мѣрки противъ такива «майстори».

Пишѣ ни отъ с. Опанецъ (Плѣвенско), че тамошниятъ кметъ обичалъ да разтвара офи-

Скитниковъ.

циалните писма, адресирани до Гл. учител и да задържа тия от тях, които не му се харесвали. Така се е случило напимер с едно писмо под № 4028 изпратено от инспекцията, с което се искало името му, за да бъде представен на глобяване от Окр. Учил. Сжвът иоради нѣкой нередовности. За сжщий кметъ ни съобщаватъ, че той издавалъ свидѣтелство за бѣдностъ, на твърдѣ състоятелнд земледѣлци, за постѣпване на лечение въ държав. болница. Такъвъ е случая съсъ свидѣтелстватъ № № 777 и 778. Не е злѣ властитѣ да поопѣгнатъ този свосравенъ кметъ.

Съобщаватъ ни отъ с. Махалата (Плѣв.), че тамошниятъ виденъ народнякъ — цанковистъ Горанъ Бѣлювъ, който по настоящемъ е нар. прѣдставителъ, е повдигналъ цѣла хайка противъ учителитѣ отъ сжщото село. Тия учители му били много умразни понеже спорѣтъ него тѣ партизанивали. Незнаемъ кое той нарича партизанство, но иска ни се да вѣрваме, че има друга подкладка на тѣзи работа. Дали интереситѣ на кандидатитѣ — роднини на Горанъ Бѣлювъ, за които той тѣй горѣщо се застъпва съ всичкото си величие като народенъ избраникъ — не сж го накарали да каже че «чалма ще завия, ако учителитѣ не махна». Той не успѣлъ въ окр. учил. сѣвѣтъ, а тѣмки съ скроено заявление да се отнесе до Министерството. Ще видимъ какво ще направи министерството, когато Окр. Инспекция не намира въ нищо виновни казанитѣ учители.

Понеже в. «Свѣтъ», органа на реформаторитѣ е благоволилъ да извлече нѣкой пасажи изъ нашия вѣстникъ, то бихме го помолити втори пѣтъ да прѣпечатва повечко, за да си не губатъ смисълъта и ефекта на пасажитѣ. Ний, даже, бихме го замолили да прѣпечати цѣлата уводна статия отъ брой 2 на «Нова Струя». Намъ е драго едно такова голѣмо генералско внимание.

Лѣсковското Окол. учит. Дружество е протестирало противъ рѣшението на Пловдив. окр. училищенъ сѣвѣтъ за уволнението на Панагюрския учител А. Андрѣвъ. Това своеогорода произволно уволнение показва, или че Пловдивския училищенъ сѣвѣтъ е поставенъ отъ хора, които мислятъ себе си за чиновници на нѣкоя източна държава, или пѣтъ че министерството дава воля, ако не и заповѣдъ, за безразборно уволняване на всѣки нѣговъ политически противникъ. Ний смѣтаме, че рѣшението на Пловдивския училищенъ сѣвѣтъ, а заедно съ това и санкцията на г-нъ Каравелова за дѣло на новото, демократическото партизанство. Неуже ли пристѣпление върши единъ учителъ, ако, възползуванъ отъ своето законо право на свободенъ гражданинъ, е отишълъ прѣзъ вакационото си врѣме на конгресъ, макаръ и социалистически? Та на сетнѣ, ако вий смѣтате това за прѣстѣпление, тогасъ унищожете всички закони, които покровителватъ свободата на убѣжденията, защото туй що мислите за зло, се корени не въ лошата воля на личности, а въ основана на тия закони. Че най-послѣ, на какво основание вий искате да се покоряваме на другитѣ закони, когато вий тѣпчите тия, що опрѣдѣлятъ правата ни?!

Мѣстното учит. Дружество е изработило една петиция до Народното Събрание за нѣкои необходими реформи въ училищното дѣло. Намъ ни се вижда крайно наивно подаването на подобна петиция, понеже реформи чрѣзъ петиции не се въвеждатъ, а естествения пѣтъ на тѣхното санкционирване е широкото поле на общественитѣ борби. Чрѣзъ тѣзи борби, а не чрѣзъ пощенския куриеръ трѣба да бждатъ внесени въ Народното Събрание искания за реформи.

Г-нъ Д-ръ Котстантиновъ въ засѣданието на учил. Д-во държа завчера въ присѣствие на около 80 души учители и учителки изъ града и околията сказка върху скарлатината и дифтерита. Сказчика твърдѣ на мѣсто указа на липсата отъ достатъченъ санитаренъ персоналъ въ селата, намаленъ още повече на послѣдѣтъ за нѣкакви въображаеми економии. Въ силата на това обстоятелство възможността за появяване и бързо разпространение нѣкой епидимически болѣсти е твърдѣ вѣроятна и учителитѣ бихж могли да помогнатъ, ако понѣ сждѣйствуватъ за наврѣменото увѣдомя-

вание на градскитѣ медицински служанци при пръвѣ симнителенъ случай. Сказката биде изслушена съ най-голѣмо внимание и даде поводъ да се завържи слѣдъ свършването ѣ твърдѣ жива бѣседа между сказчика и слушателитѣ му. Желали бихме щото г-нъ Константиновъ по начесто да се явява за напрѣдъ въ скромнитѣ събрания на учителитѣ и съ своитѣ полезни сѣвѣти да хвърля сегисъ тогистъ лучъ отъ свѣтлината въ тѣмния пѣтъ на народния просвѣтителъ.

Учителитѣ въ с. Пелишатъ заедно съ другаритѣ си отъ окол. села сж дали прѣдставление за въ полза на бѣднитѣ ученици, сжщото тѣкмятъ и учителитѣ отъ село Бѣглежъ.

ВЪНШЕНЪ ОТДѢЛЪ

Рускитѣ церковни училища. По мнѣнето на Н. В. К-вичъ се прѣдвизда въ едно близко бждще упадѣкътъ на първоначалното образование съ усилянето на църковнитѣ у-ща въ Русия. За доказателство на това служи, отъ една страна квитанцитѣ отъ държавнитѣ ковчежничества за отпусканитѣ помощи, а отъ друга — закона за Земскитѣ данѣкъ. Съ послѣдний законъ количеството на земскитѣ училища се ограничаватъ, а тѣхното мѣсто заематъ субсидираните отъ правителството церковни училища. По поводъ на това, авторътъ на статията намира за нужно да охарактеризира положението на църковнитѣ училища въ педагогическо отношение и да покаже ползата отъ образователно-въспитателнитѣ резултати отъ нейната дѣятелност. Главниятъ материалъ за настоящия очеркъ е послужилъ отчетъ на училищнитѣ сѣвѣти. епархиалнитѣ наблюдатели на църковнитѣ училища протоколитѣ отъ тѣхнитѣ събрания и т. н. въ 24 губернии, и при всичко, че тѣза източници не сж особено надѣждни по своята тенденциозностъ и непълнота, тѣ пѣкъ не малко даватъ ясна картина за сврѣменното положение на църковнитѣ школи. Тѣзи свѣдѣния автора подѣлва съ нѣкой данъ изъ други 14 губернии. Кѣмъ 1 Януарий 1899 г. въ Русия сж се наброявали около 39,650 церковни училища съ 1,450,000 ученици. За издрѣжката на всѣко отдѣле се израсходватъ въ годината отъ 198 до 380 рубли; когато първоначалнитѣ училища народни се издрѣжатъ съ 54—190 р. едно отдѣление.

Тѣзи поразителна скудность отъ средства се злѣ отразила при съставляванетоъ учителскитѣ персоналъ и докараха печални резултати. Учителитѣ отъ църковнитѣ училища се дѣлятъ на двѣ категории: отъ една страна — дяконитѣ и псалтирѣ, отъ друга свѣтски лица, но въ послѣдно врѣме учителитѣ духовници се намаляватъ и тѣхнитѣ мѣста се заематъ отъ свѣтски у-ли. Образователния уровень на тѣзи учители е свѣршено низкъ: болшинството отъ тѣхъ достигатъ въ нѣкой губерний до 94% се отнасятъ къмъ разряда, «неправоспособни за учителското звание», т. е. начатно ниспо или «домашно» образование. Тѣзи учители прѣдставляватъ такава пѣстра смѣс отъ случайни хора съ различни професии, като напирсѣщатъ се «унтеръ офицери въ оставка и много други хора, които се завзематъ съ обучение на дѣцата». Между тѣхъ се намиратъ освѣтъ невежи, на и хора съ съмнителни нравствености. Но заплатитѣ които получаватъ тѣзи учители, още по краснорѣчиво характеризиратъ тѣзи наставници; около едно трета отъ учителитѣ въ църковнитѣ школи получаватъ най-много 50 рубли годишно, но има учители, които получаватъ и 20 рубли за цѣлото учебно врѣме. «По голѣмата частъ отъ тѣзи учители би трѣбвало да мрѣ отъ гладъ, ако не биха имъ се притекли свѣщенитѣ на помощъ, и ако селскитѣ общини не сж се съгласявали да хранятъ на тѣхни разноски учители».

За непоносимото тегло на учителитѣ въ Русия свидѣтелствува още и голѣмото число бѣгалци отъ мѣстата си: половината отъ всичкитѣ у-ли напуцатъ своитѣ мѣста прѣзъ годината. Естествено е въ такъвъ случай, че много злѣ ще се отрази това бѣгство на учителитѣ върху прѣподаването. Духовното началство е разбирало, че да задържи по-способнитѣ учители е било нужно да имъ поискатъ заплатитѣ, но проектирѣтъ отъ училищнитѣ сѣвѣти сж много съмнително изложени, така щото не могатъ да сериозно обезпечение на учителя: висшата мѣрка, къмъ която по тѣхно мнѣние, ще се приравни заплатата на учителя да сравняватъ съ годишната изработка на единъ мѣстенъ селянинъ. За да подобрятъ педагогическии уровень на учителя, ржководителитѣ на училищното дѣло намѣсто да подобрятъ паричнитѣ срдѣства, тѣй прибѣгватъ до друга: къмъ второкласното образование и врѣмѣни педагогически курсове. Що се отнася до курсовѣтѣ учителски, нека не имъ се дава голѣма вѣратъ като твърдѣ много може да се съмняваме за тѣхното голѣмо педагогическо значение. Прѣди всичко тѣзи курсове срдѣдно се продължаватъ мѣсець — срокъ както виждате твърдѣ малкъ за една солидна подготовка на «неправоспособнитѣ» учители. Освѣтъ това въ курсовитѣ попадатъ твърдѣ незначителна частъ учители и най-послѣ до голѣмата частъ отъ врѣмето на курсѣтъ се посѣщава на църковното пѣние, а на другитѣ прѣдмети се остава една незначителна частъ отъ врѣмето; напр. зъ единъ отъ курсовѣтъ имало 123 часа църковно пѣние, 15 часа аритметика и 27 уроци руски езикъ; по този начинъ сж уредени и всички други курсове. Отчетитѣ на училищнитѣ сѣвѣ-

ти не особено отрицателно се произнасятъ за тѣзи школи и се задоволяватъ съ тѣхната извѣнчилищна дѣятелност, като смѣтатъ, че тѣй добрѣ знаютъ църковното пѣние, учатъ селенитѣ правилно да четатъ молитвитѣ си, разказватъ имъ историята на празникитѣ по такъвъ начинъ «ржководятъ бждшитѣ сѣрудници на поповитѣ въ религиозното възпитание на народа». Умствения уровень на учителитѣ, програмитѣ и тенденцията на тези у-ща сважда значение имъ до нула, е отсъствието на свѣтскитѣ прѣдмети още повече спомага за неправелното възпитание на дѣцата, които даже не получаватъ никакво образование, а само заблуждение и хилядитѣ тѣзи фиктивни разсадници на образованието въ Русия силно се отразяватъ на дѣйствително полезнитѣ училища.

Цв.

КНИЖНИНА

Получиха се въ редакцията слѣдующитѣ списания:

Нашъ животъ списание за литература и критика. Съдържанието: I Прахъ за вѣтровѣтъ, сатира отъ Кирилъ Христовъ. — II Ехо, драматическа трилогия А. Страшимировъ. — Отломки. Пѣсни отъ Церковски — VI Мисли върху домашната ни удожествена литература отъ Н. Н. — V Стихотворение отъ П. Яворовъ — VI День година, повѣсть отъ Кирилъ Христовъ. — Български черноморски брѣгъ, скица. — Критика.

Просвѣта кн. I нарежда и издава Хр. Д. Максимовъ. — София. То е като притурка къмъ сп. «Учитель» и ще играе ролята като обществено домашно четиво съ обществени, научни, воспитателни и др. въпроси.

Природа — Илюстрирано списание за наука стопанство, ловъ, риболовство. — Редакторъ Ст. Хр. Геновъ и Г. К. Христовичъ.

Ученическа Бѣсѣда кн. I II и III. Мѣсечно илюстровано списание издателъ Д. Георгиевъ.

Напрѣдъ! книжовенъ и общ. вѣстникъ редакторъ — издателъ: Г. А. Кърджиевъ.

ИЗЛИЗА ОТЪ ПЕЧАТЪ

Брошурата

Отворено писмо

ДО МАКЕДОНСКИТѢ РЕВОЛЮЦИОНЕРИ

отъ Д. Вихровъ

тѣкмо 5 коли, малкъ форматъ, цѣна 25 ст. На прѣдплатившитѣ до това врѣме — по 20 ст. На настоятелитѣ се прави 30 на сто отстъпка.

Всичко относящи се до брошурата да се отпирва ДО РЕДАКЦИЯТА НА Г. «ИСКРА» КАЗАН-ЛЖКЪ.

Списание „Свѣтъ“

— Открива се подписка за записване абонати за общедостѣпното мѣсечно списание «Свѣтъ» за наука книжовностъ и обществени знания. Година четвърта. Начиная отъ идения мѣсець Ноември н. г., на ново ще започне да излиза въ гр. Руссе списанието «СВѢТЪ» и ще съдържа:

1) Научни статии по разнитѣ клонове на науката и искусствата; 2) Белетристика и поезия — прѣводъ и оригиналъ; 3) Медицина и домакинство; 4) Биографии на знаменити мъже — по нѣвгашъ съ портретитѣ имъ; 5) Научни вѣсти; 6) мѣсеченъ прѣгледъ на нашия и чужия печатъ; 7) Общественъ прѣгледъ; 8) Критика и книгописи; 9) Мисли и изрѣчения; и 10) Развѣдчителни. — Годишенъ абонаментъ ДВА (2) ЛЕВА. — Всѣмъ, който желае да бжде записанъ за абонатъ, длѣженъ е да изпрати стойността ДВА ЛЕВА до Редакцията на сп. «СВѢТЪ», ул. „Любенъ Каравеловъ № 28, въ гр. Руссе.

Който запише седемъ абонати и изпрати стойността му 14 л. ползува се безплатно една цѣла годишнина отъ «СВѢТЪ».

Първатъ книжка отъ сп. «СВѢТЪ» ще излѣзе отъ печатъ на 15-ий Ноември 1901 г.

Най-нови издания на Георги Бакаловъ, Варна.

1. *Еволюция на свѣтоветѣ* отъ Ф. Драйфусъ ц. 2 л.
2. *Главнитѣ прѣдставители на дарвинизма* отъ професоръ Мензбиръ ц. 80 ст.
3. *Кѣмъ свобода!* стихотворенъ сборникъ събралъ и наредилъ Г. Б. » 150 л.
4. *Алкоолизмътъ и борбата противъ него* отъ Кауцки » 35 ст.
5. *Декемврийското възгание* отъ Пелелановъ » 25 ст.
6. *Употрѣбляватъ ли евреитѣ християнска кръвъ?* » 25 »
7. *Първобитниятъ комунизъмъ* отъ Валчевски » 35 »
8. *Интернационализъмъ* » 15 »
9. *Шпионизъмъ, разказъ* » 15 »
10. *Комунизъмъ въ първобитното християнство* » 10 »
11. *Що е анархизъмъ?* » 10 »
12. *Огюстъ Аланки, биография съ портретъ* » 15 »
13. *Гюзонъ Дилбърнъ, сжщо* » 10 »
14. *Томасъ Мюнцеръ, сжщо* » 10 »
15. *Нашиятъ орѣдия* » 10 »
16. *Капиталистическии синдикати* » 5 »
17. *Етиенъ Кобе, биография* » 5 »
18. *Робертъ Оуенъ, биография* » 5 »
19. *Искрици очеркъ* » 5 »

Отговорникъ: Т. С. Кюмановъ